

Justiitsministri 28. jaanuari 2016. a määruse nr 5

„Patendiameti põhimäärus“ muutmise eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga tehakse Patendiameti põhimääruses muudatused, mis on vajalikud Patendiameti struktuuri ümberkorraldamiseks seoses registriosakonna likvideerimisega. Tööstusomandi esemete registritoimingud toimuvad tänapäeval valdavalt elektroonilises keskkonnas, kuid ameti struktuuri pole sellega seoses kaasajastatud. Registriosakonna olemasolu eraldi struktuuriüksusena pole enam põhjendatud, arvestades ressursside tõhusa kasutamise eesmärki. Registriosakonna tööülesanded jaotatakse teiste osakondade vahel.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Patendiameti intellektuaalomandiõiguse osakonna õigusnõunik Kadri Kroodo (5854 3128, kadri.kroodo@epa.ee) ja intellektuaalomandiõiguse osakonna juhataja Cady Kaisa Rivera (627 7917, cadykaisa.rivera@epa.ee).

1.3. Märkused

Määrus kehtestatakse Vabariigi Valitsuse seaduse § 42 lg 1 alusel.

Eelnõuga muudetakse justiitsministri 28. jaanuari 2016. a määrust nr 5 „Patendiameti põhimäärus“ redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.12.2025, 13.

1.4. Algamise vajalikkus

Patendiameti põhimääruse muutmine on vajalik, et ajakohastada ameti struktuuri, jagades selleks registriosakonna funktsiooni ja ülesanded teiste osakondade vahel.

Kehtiva Patendiameti põhimääruse kohaselt on Patendiametis viis osakonda: patendiosakond, kaubamärgiosakond, registriosakond, kommunikatsiooniosakond ja intellektuaalomandiõiguse osakond. Registriosakonna põhilised tööülesanded on tööstusomandi registrite pidamine, tööstusomandi õiguskaitse taotluste vastuvõtmine ja nende tähtaegsuse kontroll, dokumentide ja teabe väljastamine registritest, registritoimingute kohta konsultatsioonide andmine, ameti ametlike väljaannete koostamine ja ameti veebilehe ajakohastamine. Nimetatud ülesandeid täidetakse edasi, kuid need jagatakse ametisiselt ümber.

Tööstusomandi esemete registreerimise taotlused, nende pikendamised, omanikuvahetused ja muud registritoimingud toimuvad tänapäeval valdavalt elektroonilises keskkonnas. Patendiamet on viimastel aastatel täielikult üle läinud digitaalsetele taotlusvormidele ning paberandjal esitatavad dokumendid moodustavad marginaalse osa kogu töömahust.

Registritoimingute iseloom on seetõttu muutunud pigem tehniliseks protsessiks, mis ei eelda eraldi struktuuriüksuse olemasolu. Patendiameti 2026. aastal läbiviidud tööprotsesside ja -koormuse kaardistuse tulemused näitasid, et registriosakonna töökoormus on vähenenud ega ole vastavuses ametikohtade arvuga. Ameti sisemist struktuuri ei ole aga vastavalt digitaliseerimisele ajakohastatud. Registritoimingute läbiviimine ei nõua enam eraldi osakonda, vaid tõhusat infosüsteemi haldust ning õiguskaitse andmisega tegelevate sisuliste üksuste koostööd. Registrifunktsiooni koondamine teistesse sisulistesse struktuuriüksustesse on seetõttu põhjendatud. Ümberkorraldus ei mõjuta õiguskindlust ega teenuse kvaliteeti, kuna registritoimingud jäävad kompetentsete spetsialistide pädevusse, kuid tööprotsessid muutuvad sujuvamaks ja efektiivsemaks.

Registriosakonna ülesanded jaotatakse kaubamärgiosakonna ja patendiosakonna vahel. Kaubamärgiosakond ja patendiosakond tegelevad edaspidi vastavalt oma osakonna pädevusse kuuluvate tööstusomandi taotluste menetlemisega algusest peale, sh jääb nende ülesandeks taotluste vastuvõtmine ning vajaduse korral edastamine rahvusvahelistele organisatsioonidele, samuti vajalike taotlusedokumentide olemasolu ja tähtaegsuse kontrollimine. Nad vastutavad kirjavahetuse vastuvõtmise, registreerimise ja väljastamise eest. Kumbki osakond vastutab ka oma valdkonna tööstusomandi õiguskaitse registrite pidamise ning teabe väljastamise eest registritest. Nad vormistavad ja annavad välja oma pädevusvaldkonda kuuluvaid riiklikke kaitsedokumente. Lisaks kehtiva põhimääruse kohasele kohustusele anda konsultatsioone tööstusomandi esemete õiguskaitse kohta (mis hõlmab praktikas ka õiguskaitse andmise eelduseks olevate taotluste esitamise kohta teabe jagamist) saab kaubamärgiosakonna ja patendiosakonna ülesandeks anda konsultatsioone ka registritoimingute kohta. Kaubamärgiosakond vastutab Kaubamärgilehe ja Tööstusdisainilahenduse Lehe ning patendiosakond Patendilehe ja Kasuliku Mudeli Lehe koostamise eest. Patendiosakonna ülesandeks saab patendivolinike registri pidamine. Ameti veebilehe ajakohastamise ülesanne on juba kommunikatsiooniosakonnal (põhimääruse § 13 lg 4² punkt 4).

Täiendavalt on vajalik täiendada kaubamärgiosakonna ülesandeid lähtuvalt ameti eesmärgist pakkuda taotlejatele võimalikult kvaliteetset ja mitmekesist teenust, mis ei piirdu üksnes kaubamärkide ja tööstusdisainilahenduste registreerimise, vaid ka teenuste arendamisega kõikide tööstusomandi esemete (sh ka leiutised) kommertsialiseerimise, näiteks nende pantimise ja litsentsimise toetamiseks. Patendiameti 2025. aastal läbiviidud uuring¹ näitas, et Eesti ettevõtjad ei oska sageli oma intellektuaalomandilt tulu teenida ning sooviksid selles tuge ja abi, sh üldisemal tasandil, et läbi mõelda, milliseid võimalusi intellektuaalse omandi kommertsialiseerimine pakub. Kõnealused tegevused on plaanitud tööstusomandi ülestena, see tähendab, et kaubamärgiosakonna vastutada on kommertsialiseerimistugi ja kasutajakesksete teenuste arendamine (eelnõuga põhimääruse § 13 lõikesse 3 lisatud punktid 17-18) tööstusomandi valdkonnas üldisemalt. Rõhutada tuleb osakonna vastutust kvaliteetsete ja kasutajakesksete teenuste loomise eest. Tegemist pole ameti jaoks uute sisuliste ülesannetega, vaid kehtivas põhimääruse §-des 9 ja 10 nimetatud põhiülesannete ja tegevuste konkretiseerimise, ameti tegevussuuna rõhutamise ja

¹ Kättesaadav internetis: [Loomevara kommertsialiseerimise uuring 2025](#).

ning vastutusala määramisega. Tööstusomandi kommertsialiseerimise toetamise kaudu edendatakse intellektuaalse omandi alast tegevust (põhimääruse § 10 p 8) ning suurendatakse intellektuaalse omandi õiguskaitse alast teadlikkust (põhimääruse § 9 p 6). Teenuste arendamine on vajalik nii tööstusomandi esemete õiguskaitse andmise menetluse kui ka registrite pidamisega seotud tegevuste (põhimääruse § 10 p-d 1 ja 2) sujuvaks ja kasutajasõbralikuks toimimiseks.

Lisaks registriosakonnaga seotud muudatustele tuleb ajakohastada peadirektori pädevust seoses struktuuriüksuste põhimääruste kinnitamisega. Patendiameti struktuuriüksuste põhimäärused on tunnistatud kehtetuks, sest osakondade ülesanded on loetletud ameti põhimääruses ning iga teenistuja tööülesanded tema ametijuhendis. Seetõttu puudub vajadus eraldi kehtestada osakondade põhimääruseid ning viide sellele tuleb tunnistada kehtetuks.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu §-ga 1 tehakse Patendiameti põhimääruses järgmised muudatused.

Punktiga 1 muudetakse ameti põhimääruse § 11 lg-t 1, milles sätestatakse Patendiameti struktuuriüksused. Kuna registriosakond likvideeritakse, kustutatakse see struktuuriüksuste loetelust.

Punktiga 2 muudetakse ameti põhimääruse § 13, kustutades lõike 1, mis sätestab registriosakonna põhiülesanded.

Punktiga 3 muudetakse põhimääruse § 13 lg-t 2, et täiendada patendiosakonna põhiülesandeid. Patendiosakonna vastutusallas on patendi, täiendava kaitse, kasuliku mudeli ja mikrolülituse topoloogia taotluste menetlemine ning kõik senised põhimääruses sätestatud ülesanded jäävad osakonnale ka edaspidi. Eelnõu kohaselt vastutab patendiosakond edaspidi kogu menetlusprotsessi eest, alates taotluste vastuvõtmisest ja formaalsuste kontrollimisest kuni õiguse registrisse kandmiseni ja avaldamiseni Patendilehes või Kasuliku Mudeli Lehes. Patendiosakonna kanda jääb ka kõik oma valdkonna registrite pidamise ehk registritoimingutega seonduv², sh registreeringute tegemine, muutmine, pikendamine, litsentsi või pandi registrisse kandmine, registrisse kantud andmete avaldamine, kaitsedokumentide väljastamine ja kirjete sulgemine. Patendiosakonna vastutusalasse lisatakse järgmised ülesanded:

- osakonna pädevusse kuuluvate tööstusomandi õiguskaitse taotluste vastuvõtmine, vajalike taotlusedokumentide olemasolu kontrollimine, eeltöötlemine ja menetlusse suunamine ning vajadusel edastamine rahvusvahelistele organisatsioonidele;
- patendiregistri, kasulike mudelite registri, mikrolülituse topoloogiate registri ja Eestis kehtivate Euroopa patentide registri pidamine ning neist teabe väljastamine ja registritoimingute kohta konsultatsioonide andmine;
- riikliku patendivolinike registri pidamine;
- osakonna pädevusse kuuluvate taotluste menetluse ja registri kohta käiva kirj vahetuse vastuvõtmine, registreerimine ja väljastamine;

² Registritoimingute liigid on nimetatud tööstusomandi õiguskorralduse aluste seaduse §-s 12.

- osakonna pädevusse kuuluvate taotluste ja registreeringute dokumentide esitamise tähtaegadest kinnipidamise kontrollimine;
- osakonna pädevusse kuuluvate tööstusomandi õiguskaitse dokumentide väljastamine taotlejale;
- osakonna pädevusse kuuluvate riiklike kaitsedokumentide vormistamine ja väljastamine;
- osakonna pädevusse kuuluvate tööstusomandi õiguskaitse statistiliste aruannete koostamine ja perioodiline edastamine rahvusvahelistele organisatsioonidele;
- Eesti Patendilehe ja Eesti Kasuliku Mudeli Lehe koostamine;
- patenditaotluste, patendikirjelduste, kasuliku mudeli kirjelduste ja Euroopa patendikirjelduste tõlgete avalikustamine.

Punktiga 4 muudetakse põhimääruse § 13 lg-t 3, et täiendada kaubamärgiosakonna põhiülesandeid. Kaubamärgiosakonna pädevuses on kaubamärgi, tööstusdisainilahenduse ja geograafilise tähise registreerimise taotluste menetlemine ning kõik senised põhimääruses sätestatud ülesanded jäävad osakonnale ka edaspidi. Eelnõu kohaselt vastutab kaubamärgiosakond kogu menetlusprotsessi eest, alates taotluste vastuvõtmisest ja formaalsuste kontrollimisest kuni õiguse registrisse kandmiseni ja avaldamiseni ametlikes väljaannetes. Kaubamärgiosakonna kanda jääb ka kõik oma valdkonna registri pidamise ehk registritoimingutega seonduv, sh registreeringute tegemine, muutmine, pikendamine, litsentsi või pandi registrisse kandmine, registrisse kantud andmete avaldamine ja kaitsedokumentide väljastamine ja kirjete sulgemine. Ülesannete loetelu täiendatakse ka kohustusega arendada kõigis tööstusomandi valdkondades kasutajakeskseid teenuseid ning toetada tööstusomandi kommertsialiseerimist,.

Kaubamärgiosakonna vastutusalasse lisatakse järgmised ülesanded:

- osakonna pädevusse kuuluvate tööstusomandi õiguskaitse taotluste vastuvõtmine, vajalike taotlusedokumentide olemasolu kontrollimine, eeltöötlemine ja menetlusse suunamine ning vajadusel edastamine rahvusvahelistele organisatsioonidele;
- kauba- ja teenindusmärkide registri ning tööstusdisainilahenduste registri pidamine ja neist teabe väljastamine ning registritoimingute kohta konsultatsioonide andmine;
- osakonna pädevusse kuuluvate taotluste menetluse ja registri kohta käiva kirjavahetuse vastuvõtmine, registreerimine ja väljastamine;
- osakonna pädevusse kuuluvate taotluste ja registreeringute dokumentide esitamise tähtaegadest kinnipidamise kontrollimine;
- osakonna pädevusse kuuluvate tööstusomandi õiguskaitse dokumentide väljastamine taotlejale;
- osakonna pädevusse kuuluvate tööstusomandi õiguskaitse statistiliste aruannete koostamine ja perioodiline edastamine rahvusvahelistele organisatsioonidele;
- Kaubamärgilehe ja Eesti Tööstusdisainilahenduse Lehe koostamine;
- tööstusomandi kommertsialiseerimise toetamine (kõikide tööstusomandi esemete lõikes);
- kasutajakesksete teenuste arendamine tööstusomandi kaitsmiseks ja kommertsialiseerimiseks (kõikide tööstusomandi esemete lõikes).

Punktiga 5 muudetakse põhimääruse § 15 punkti 3, mille kohaselt kinnitab ameti peadirektor struktuuriüksuste põhimäärused. Patendiameti osakondade põhimäärused on tunnistatud kehtetuks, sest osakondade tööülesanded on sätestatud Patendiameti põhimääruses. Seetõttu tuleb viide struktuuriüksuste põhimääruste kinnitamisele kustutada.

Eelnõu §-s 2 sisaldub jõustumissäte, Patendiameti põhimääruse muudatused on plaanitud jõustumata 1. juunil 2026. a.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõuga muudetakse Patendiameti osakondade tööjaotust ning see ei puuduta Euroopa Liidu õigust.

4. Määruse mõjud

Ametiseseselt ülesannete struktuuriüksuste vahel ümberjaotamisega kaasnevad mõjud Patendiameti korraldusele. Mõju sihtrühm on Patendiameti ametnikud ja töötajad (seisuga 07.05.2026 kokku 52 teenistujat). Eelnõuga ettenähtud muudatuste mõjul ei muutu praeguse registriosakonna ametnike põhiülesanded, vaid nad hakkavad neid täitma teistes osakondades. Puudutatud ametnike töö võib olenevalt määratud osakonnast muutuda spetsialiseeritumaks. Kaubamärgi- ja patendiosakonna juhatajatel tuleb korraldada osakonna toimimine nii osakondadega liituvate ametnike kui ka ümberjaotatud ülesannete vaatest.

Tööstusomandi kommertsialiseerimise toetamiseks tehtav koostöö ning teavitus- ja arendustegevus muudab ettevõtjad teadlikumaks tööstusomandi kommertsialiseerimise võimalustest ning toob eeldatavasti kaasa vastavate pöördumiste ning registritoimingute taotluste arvu kasvu. Kvaliteetsete ja kasutajakesksete teenuste arendamine aitab kaasa sellele, et tööstusomandi esemete õiguskaitse taotluste ja registritoimingute taotluste esitamine ja menetlus oleks sujuv, läbimõeldud ja hõlmaks võimalikult vähe bürokraatiat. Nimetatud ülesannete täitmise kaudu tugevnevad ka Patendiameti võimalused pakkuda intellektuaalse omandi valdkonnale terviklikku vaadet.

4.1. Määruse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad kulud ja tulud

Patendiameti töö sisemise ümberstruktureerimisega ei kaasne täiendavaid kulusid riigieelarvele. Registriosakonna töö ja ressurside tõhusam ümberjaotamine aitab ametil hoida kokku tööjõukulusid, tuues kaasa hinnanguliselt 5 ametniku vabastamise teenistusest koondamise läbi. Mis puudutab kaubamärgiosakonna ülesandeid seoses teenuste arendamise ja kommertsialiseerimise toetamisega, siis sellega seoses pole vajalik luua uusi ametikohti ega palgata uusi teenistujaid, sest vastav kompetents on osakonnas olemas.

5. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 01. juunil 2026. a. Määruse jõustumise aeg ei ole seotud ühegi teise õigusakti jõustumise või õigusaktist tuleneva tähtajaga. Kõnealused muudatused ei eelda täiendavat ettevalmistust ja ajavaru normidega tutvumiseks on piisav. Vastav säte sisaldub eelnõu §-s 2.

6. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu puudutab Patendiameti teenistujaid. Ametisiseselt on konsulteeritud osakonnajuhatajatega. Määrusega ei kaasne selliseid olulisi mõjusid, mis tingiksid avaliku konsultatsiooni läbiviimise.